

॥ अथ ॥

-॥ शातातपस्मृतिः ॥-

...ॐ...

॥ श्रीगणेशायनमः ॥

अथाऽकृतप्रायश्चित्तवर्णनम् ।

प्रथमोऽध्यायः ।

प्रायश्चित्तविहीनानां महापातकिनां नृणाम् ।
नरक'न्ते भवेज्जन्म चिह्नाङ्कितशरीरिणाम् ॥१
प्रतिजन्म भवेत्तेषां चिह्नं तत्पापसूचितम् ।
प्रायश्चित्ते कृते याति पश्चात्तापवतां पुनः ॥२
महापातकजं चिह्नं सप्तजन्मनि जायते ।
उपपापोद्भवं पञ्च त्रीणि पापसमुद्भवम् ॥३
दुष्कर्मजा नृणां रोगा यान्ति चोपक्रमैः शमम् ।
जपैः सुरार्चनैर्होमैर्दानैस्तेषां शमोभवेत् ॥४

पूर्वजन्मकृतं पापं नरकस्य परिक्षये ।
 बाधते व्याधिरूपेण तस्य जप्यादिभिः शमः ॥५
 कुष्ठञ्च राजयक्ष्मा च प्रमेहो ग्रहणी तथा ।
 मूत्रकृच्छ्राश्मरीकासा अतीसारभगन्दरौ ॥६
 दुष्टव्रणं गण्डमाला पक्षाघातोऽक्षिनाशनम् ।
 इत्येवमादयो रोगा महापापोद्भवाः स्मृताः ॥७
 जलोदरं यकृन् ग्रीहा शूलरोगव्रणानि च ।
 श्वासाजीर्णज्वरच्छर्दिभ्रममोहगलग्रहाः ।
 रक्तार्बुद विसर्पाद्या उपपापोद्भवा गदाः ॥८
 दण्डापतानकश्चित्रवपुः कम्पविचर्चिकाः ।
 बल्मीकपुण्डरीकाद्या रोगाः पापसमुद्भवाः ॥९
 अर्शभाद्या नृणां रोगा अतिपापाद्भवन्ति हि ।
 अन्ये च बहवो रोगा जायन्ते वर्णसङ्कराः ॥१०
 उच्यन्ते च निदानानि प्रायश्चित्तानि वै क्रमात् ।
 महापापेषु सर्वं स्यात्तदद्दमुपपातके ॥११
 दद्यात् पापेषु पञ्चांशं कलयं व्याधिबलाबलम् ।
 अथ साधारणन्तेषु गोदानादिषु कथ्यते ॥१२
 गोदाने वत्सयुक्ता गौः सुशीला च पयस्विनी ॥१३
 वृषदाने शुभोऽनङ्गान् शुक्लाम्बरसकाञ्चनः ।
 निवर्तनानि भूदाने दश दद्याद्द्विजातये ॥१४
 दशहस्तेन दण्डेन त्रिंशद्दण्डं निवर्तनम् ।
 दश तान्येव गोचर्म दत्त्वा स्वर्गं महीयते ॥१५

सुवर्णशतनिष्कन्तु तदर्द्धार्द्धप्रमाणतः ।

अश्वदाने मृदु ऋक्षणमश्वं सोपस्करं दिशेत् ॥१६

महिषीं माहिषे दाने दद्यात् स्वर्णां (ऽम्बरा) युधान्विताम् ।

दद्याद्भ्रजं महादाने सुवर्णफलसंयुतम् ॥१७

लक्षसंख्याहर्षणं पुष्पं प्रदद्याद्देवतार्चने ।

दद्याद्द्विजसहस्राय मिष्टान्नं द्विजभोजने ॥१८

रुद्रं जपेलक्षपुष्पैः पूययित्वा च त्र्यम्बकम् ।

एकादश जपेद्गुह्यं दशांशं गुग्गुलैर्घृतैः ॥१९

हुत्वाभिषेचनं कुर्यान्मन्त्रैर्वरुणैवतैः ।

शान्तिके गणशान्तिश्च ग्रहशान्तिकपूर्वकम् ॥२०

धान्यदाने शुभं धान्यं खारी यष्टिमितं स्मृतम् ।

वस्त्रदाने पट्टवस्त्रत्रयं कर्पूरसंयुतम् ॥२१

दशपञ्चाष्टचतुर उपवेश्य द्विजान् शुभान् ।

विधाय वैष्णवीं पूजां सङ्कल्प्य निजकाम्यया ॥२२

धेनुं दद्याद्द्विजातिभ्योदक्षिणाञ्चापि शक्तितः ।

अलङ्कृत्य यथाशक्ति वस्त्रालङ्करणैर्द्विजान् ॥२३

याचेद्दण्डप्रमाणेन प्रायश्चित्तं यथोदितम् ।

तेषामनुज्ञया कृत्वा प्रायश्चित्तं यथाविधि ॥२४

पुनस्तान् परिपूर्णार्थानर्चयेद्विधिवद्द्विजान् ।

सन्तुष्टा ब्राह्मणा दद्युरनुज्ञां व्रतकारिणे ॥२५

जपच्छिद्रं तपश्छिद्रं यच्छिद्रं यज्ञकर्मणि ।

सर्वं भवति निच्छिद्रं यस्य चेच्छन्ति ब्राह्मणाः ॥२६

ब्राह्मणा यानि भाषन्ते मन्यन्ते तानि देवताः ।
 सर्वदेवमया विप्रा न तद्वचनमन्यथा ॥२७
 उपवासोव्रतञ्चैव स्नानं तीर्थफलं तपः ।
 विप्रैः सम्पादितं सर्वं सम्पन्नं तस्य तत्फलम् ॥२८
 सम्पन्नमिति यद्वाक्यं वदन्ति क्षितिदेवताः ।
 प्रणम्य शिरसा धार्यमग्निष्टोमफलं लभेत् ॥२९
 ब्राह्मणा जङ्गमं तीर्थं निर्जलं सार्वकामिकम् ।
 तेषां वाक्योदकेनैव शुद्धयन्ति मलिना जनाः ॥३०
 तेभ्योऽनुज्ञामभिप्राप्य प्रगृह्य च तथाशिषः ।
 भोजयित्वा द्विजान् शक्त्या भुञ्जीत सह बन्धुभिः ॥३१
 इति शातातपीये कर्मविपाके साधारणविधिः प्रथमोऽध्यायः ।

—***—

॥ द्वितीयोऽध्यायः ॥

अथ कुष्ठनिवारणप्रयोगवर्णनम् ।

ब्रह्महा नरकस्यान्ते पाण्डुकुष्ठी प्रजायते ।
 प्रायश्चित्तं प्रकुर्वीत स तत्पातकशान्तये ॥१
 चत्वारः कलशाः कार्य्याः पञ्चरत्नसमन्विताः ।
 पञ्चपल्लवसंयुक्ताः सितवस्त्रेण युताः ॥२
 अश्वस्थानादिमृशुक्तास्तीर्थोदकसुपूरिताः ।
 कषायपञ्चकोपेता नानाविधफलान्विताः ॥३

सर्वौषधिसमायुक्ताः स्थाप्याः प्रतिदिशं द्विजैः ।
 रौप्यमष्टदलं पद्मं मध्यकुम्भोपरि न्यसेत् ॥४
 तस्योपरि न्यसेद्देवं ब्रह्माणञ्च चतुर्मुखम् ।
 पलाद्धार्द्धप्रमाणेन सुवर्णेन विनिर्मितम् ॥५
 अर्चेत् पुरुषसूक्तेन त्रिकालं प्रतिवासरम् ।
 यजमानः शुभैर्गन्धैः पुष्पैर्धूपैर्यथाविधि ॥६
 पूर्वदिक्कुम्भेषु ततो ब्राह्मणा ब्रह्मचारिणः ।
 पठेयुः स्वाववेदांस्ते ऋग्वेदप्रभृतीन् शनैः ॥७
 दशांशेन ततो होमो प्रहशान्तिपुरःसरः ।
 मध्यकुण्डे विधातव्यो घृताक्तैस्त्रिलहेमभिः ॥८
 द्वादशाहमिदं कर्म समाप्य द्विजपुङ्गवः ।
 तत्र पीठे यजमानमभिषिञ्चेद्यथाविधि ॥९
 ततोदद्याद्यथाशक्ति गोभूहेमतिलादिकम् ।
 ब्राह्मणेभ्यस्तथा देयमाचार्याय निवेदयेत् ॥१०
 आदित्या वसवो रुद्रा विश्वे देवा मरुद्गणाः ।
 प्रीताः सर्वे व्यपोहन्तु मम पापं सुदारुणम् ॥११
 इत्युदीर्य मुहुर्भक्त्या तमाचार्यं क्षमापयेत् ।
 एवं विधाने विहिते श्वेतकुष्ठी विशुध्यति ॥१२
 कुष्ठी गोबधकारी रयान्नरकान्तेऽस्य निष्कृतिः ।
 स्थापयेद्द्वटमेकन्तु पूर्वोक्तद्रव्यसंयुतम् ॥१३
 रक्तचन्दनलिप्राङ्गं रक्तपुष्पाम्बरान्वितम् ।
 रक्तकुम्भन्तु तं कृत्वा स्थापयेदक्षिणां दिशम् ॥१४

ताम्रपात्रं न्यसेत्तत्र तिलचूर्णेन पूरितम् ।
 तस्योपरि न्यसेद्देवं हेमनिष्कमयं यमम् ॥१५
 यजेत् पुरुषसूक्तेन पापं मे शाम्यतामिति ।
 सामपारायणं कुर्यात् कलशे तत्र सामवित् ॥१६
 दशांशं सर्वपैर्हुत्वा पावमान्यभिषेचने ।
 विहिते धर्मराजानमाचार्याय निवेदयेत् ॥१७
 यमोऽपि महिषारूढो दण्डपाणिर्भयावहः ।
 दक्षिणाशापतिर्देवोमम पापं व्यपोहतु ॥१८
 इत्युच्चार्य्य विसृज्यैनं मासं मद्भक्तिमाचरेत् ।
 ब्रह्मगोबधयोरेषा प्रायश्चित्तेन निष्कृतिः ॥१९
 पितृहा चेतनाहीनो मातृहान्धः प्रजायते ।
 नरकान्ते प्रकुर्वीत प्रायश्चित्तं यथाविधि ॥२०
 प्राजापत्यानि कुर्वीत त्रिंशच्चैव विधानतः ।
 ब्रतान्ते कारयेन्नावं सौवर्णपलसम्मिताम् ॥२१
 कुम्भं रौप्यमयञ्चैव ताम्रपात्राणि पूर्ववत् ।
 निष्कहेम्ना तु कर्तव्यो देवः श्रीवत्सलाञ्छनः ॥२२
 पट्टबस्त्रेण संवेष्ट्य पूजयेत्तं विधानतः ।
 नावं द्विजाय तं दद्यात् सर्वोपस्करसंयुताम् ॥२३
 वासुदेव ! जगन्नाथ ! सर्वभूताशयस्थित ॥
 पातकार्णवमग्नं मां तारय प्रणतार्त्तिहृत् ॥२४
 इत्युदीर्य्य प्रणम्याथ ब्राह्मणाय विसर्जयेत् ।
 अन्येभ्योऽपि यथाशक्ति विप्रेभ्योद्दक्षिणां ददेत् ॥२५

स्वसृघाती तु बधिरो नरकान्ते प्रजायते ।
 मूको भ्रातृबधे चैव तस्येयं निष्कृतिः स्मृता ॥२६
 सोऽपि पापविशुद्धयर्थं चरेच्चाद्रायणव्रतम् ।
 व्रतान्ते पुस्तकं दद्यात् सुवर्णफलसंयुतम् ॥२७
 इमं मन्त्रं समुच्चार्य ब्रह्माणीं तां विसर्जयेत् ।
 सरस्वति ! जगन्मातः ! शब्दब्रह्माधिदेवते ! ॥२८
 दुष्कर्मकरणात् पापात् पाहि मां परमेश्वरि ! ।
 बालघाती च पुहपो मृतवत्सः प्रजायते ॥२९
 ब्राह्मणोद्वाहनञ्चैव कर्तव्यं तेन शुद्धये ।
 श्रवणं हरिवंशस्य कर्तव्यञ्च यथाविधि ॥३०
 महारुद्रजपञ्चैव कारयेच्च यथाविधि ।
 षडङ्गैकादशैरुद्रैरुद्रः समभिधीयते ॥३१
 रुद्रैस्तथैकादशभिर्महारुद्रः प्रकीर्तितः ।
 एकादशभिरेतैस्तु अतिरुद्रश्च कथ्यते ॥३२
 जुहुयाच्च दशांशेन दूर्वयायुतसंख्यया ।
 एकादश स्वर्णनिष्काः प्रदातव्याः सदक्षिणाः ॥३३
 पलान्येकादश तथा दद्याद्द्विजानुसारतः ।
 अन्येभ्योऽपि यथाशक्ति द्विजेभ्योदक्षिणांदिशेत् ॥३४
 स्नापयेद्दम्पतीः पश्चान्मन्त्रैर्वरुणदैवतैः ।
 आचार्य्याय प्रदेयानि वस्त्रालङ्करणानि च ॥३५
 गोत्रहा पुरुषः कुष्ठी निर्बंशश्चोपजायते ।
 स च पापविशुद्धयर्थं प्राजापत्यशतञ्चरेत् ॥३६

व्रतान्ते मेदनीं दत्त्वा शृणुयादथ भारतम् ।
 स्त्रीहन्ता चातिसारी स्यादश्वत्थान् रोपयेद्दश ॥३७
 दद्याच्च शर्कराधेनुं भोजयेच्च शतं द्विजान् ।
 राजहा क्षयरोगी स्यादेषा तस्य च निष्कृतिः ॥३८
 गोभूहिरण्यमिश्रान्नजलवस्त्रप्रदानतः ।
 घृतधेनुप्रदानेन तिलधेनुप्रदानतः ॥३९
 इत्यादिना क्रमेणैव क्षयरोगः प्रशाम्यति ।
 रक्तावुदी वैश्यहन्ता जायते स च मानवः ॥४०
 प्राजापत्यानि चत्वारि सप्त धान्यानि चोत्सृजेत् ।
 दण्डापतानकयुतः शूद्रहन्ता भवेन्नरः ॥४१
 प्राजापत्यं सकृच्चैवं दद्याद्ध्येनुं सदक्षिणाम् ।
 कारुणाञ्च बधे चैव रूक्षभावः प्रजायते ॥४२
 तेन तत्पापशुद्धयर्थं दातव्यो वृषभः सितः ।
 सर्वकार्येष्वसिद्धार्थो गजघाती भवेन्नरः ॥४३
 प्रासादं कारयित्वा तु गणेशप्रतिमां न्यसेत् ।
 गणनाथस्य मन्त्रस्तु मन्त्री लक्षमितं जपेत् ॥४४
 कुलत्थशाकैः पूषैश्च गणशान्तिपुरःसरम् ।
 उष्ट्रे विनिहते चैव जायते विकृतस्वरः ॥४५
 स तत्पापविशुद्धयर्थं दद्यात् कर्पूरकं फलम् ॥४६
 अश्वे विनिहते चैव वक्रनुण्डः प्रजायते ।
 शतं पलानि दद्याच्च चन्दनान्यघनुत्तये ॥४७

महिषीघातने चैव कृष्णगुल्मः प्रजायते ।
 खरे विनिहते चैव खररोमा प्रजायते ॥४८
 निष्कत्रयस्य प्रकृतिं सम्प्रदद्याद्विरण्मयीम् ।
 तरक्षौ निहते चैव जायते केकरेक्षणः ।
 दद्याद्रत्नमयीं धेनुं स तत्पातकशान्तये ॥४९
 शूकरे निहते चैव दन्तुरो जायते नरः ।
 स दद्यात्तु विशुद्धयर्थं घृतकुम्भं सदक्षिणम् ॥५०
 हरिणे निहते खञ्जः शृगाले तु विपादकः ।
 अश्वस्तेन प्रदातव्यः सौवर्णपलनिर्मितः ॥५१
 अजाभिघातने चैव अधिकाङ्गः प्रजायते ।
 अजा तेन प्रदातव्या विचित्रवस्त्रसंयुता ॥५२
 उरध्रे निहते चैव पाण्डुरोगः प्रजायते ।
 कस्तूरिकापलं दद्याद्ब्राह्मणाय विशुद्धये ॥५३
 मार्जारैः निहते चैव पीतपाणिः प्रजायते ।
 पारावतं स सौवर्णं प्रदद्यान्निष्कमात्रकम् ॥५४
 शुक्रशारिकयोर्घाते नरः स्वलितघागभवेत् ।
 सच्छास्त्रपुस्तकं दद्यात् स विप्राय सदक्षिणम् ॥५५
 वकघाती दीर्घनसो दद्याद्रां धवलप्रभाम् ।
 काकघाती कर्णहीनो दद्याद्रामसितप्रभाम् ॥५६
 हिंसायां निष्कृतिरियं ब्राह्मणे समुदाहृता ।
 तदर्द्धार्द्धप्रमाणेन क्षत्रियाद्विष्वक्तुक्रमात् ॥५७
 इति शातातपीये कर्मविपाद्ये हिंसाप्रायश्चित्तविधिर्नाम

द्वितीयोऽध्यायः ।

॥ तृतीयोऽध्यायः ॥

अथ प्रकीर्णरोगाणांप्रायश्चित्तम् ।

सुरापः श्यावदन्तः स्यात् प्राजापत्यन्तरन्तथा ।
शर्करायास्तुलाः सप्त दद्यात् पापविशुद्धये ॥१
जपित्वा तु महारुद्रं दशांशं जुहुयात्तिलैः ।
ततोऽभिषेकः कर्त्तव्यो मन्त्रैर्वरुणदैवतैः ॥२
मद्यपो रक्तपित्ती स्यात्स दद्यात् सर्पिषोघटम् ।
मधुनोऽर्द्धघटञ्चैव सहिरण्यं विशुद्धये ॥३
अभक्ष्यभक्षणे चैव जायते कृमिकोदरः ।
यथावत्तेन शुद्धयर्थमुपोष्यं भीष्मपञ्चकम् ॥४
उदक्यात्रीक्षितं भुक्त्वा जायते कृमिलोदरः ।
गोमूत्रयावकाहारस्त्रिरात्रेणैव शुद्धयति ॥५
भुक्त्वा चास्पृश्य संस्पृष्टं जायते कृमिलोदरः ।
त्रिरात्रं समुपोष्याथ स तत्पापात् प्रमुच्यते ॥६
परान्नविघ्नकरणादजीर्णमभिजायते ।
लक्षहोमं स कुर्वीत प्रायश्चित्तं यथाविधि ॥७
मन्दोदराग्निर्भवति सति द्रव्ये कदन्नदः ।
प्राजापत्यत्रयं कुर्याद्भोजयेच्च शतं द्विजान् ॥८
विषदः स्याच्छर्दिरोगी दद्याद्दश पयस्विनीः ।
मार्गहा पादरोगी स्यात् सोऽश्वदानं समाचरेत् ॥९

पिशुनो नरस्यान्ते जायते श्वासकासवान् ।
 घृतं तेन प्रदातव्यं सहस्रपलसम्मितम् ॥१०
 धूर्तोऽपस्माररोगी स्यात् स तत्पापविशुद्धये ।
 ब्रह्मकूर्चमयीं धेनुं दद्याद्वाञ्छ सदक्षिणाम् ॥११
 शूली परोपतापेन जायते तत्रमोचने ।
 सोऽन्नदानं प्रकुर्वीत तथा रुद्रं जपेन्नरः ॥१२
 दावाग्निदायकश्चैव रक्तातिसारवान् भवेत् ।
 तेनोदपानं कर्त्तव्यं रोपणीयस्तथा वटः ॥१३
 सुरालये जले वापि शकृण्मूत्रं करोति यः ।
 गुदरोगो भवेत्तस्य पापरूपः सुदारुणः ॥१४
 मासं सुरार्चनेनैव गोदानद्वितयेन तु ।
 प्राजापत्येन चैकेन शाम्यन्ति गुदजा रुजः ॥१५
 गर्भपातनजा रोगा यकृत्स्नीहजलोदराः ।
 तेषां प्रशमनार्थाय प्रायश्चित्तमिदं स्मृतम् ॥१६
 एतेषु दद्याद्द्विप्राय जलधेनुं विधानतः ।
 सुवर्णरूपयताम्राणां पलत्रयसमन्विताम् ॥१७
 प्रतिमाभङ्गकारी च अप्रतिष्ठः प्रजायते ।
 सम्बत्सरत्रयं सिञ्चेदश्वत्थं प्रतिवासरम् ॥१८
 उद्वाहयत्तमश्वत्थं स्वगृहोक्तविधानतः ।
 तत्र संस्थापयेद्देवं विघ्नराजं सुपूजितम् ॥१९
 दुष्टवादी खण्डितः स्यात् सर्वे दद्याद्विजातये ।
 रूप्यं पलद्वयं दुग्धं घटद्वयसमन्वितम् ॥२०

खलीटः परनिन्दावान् घेनुं दद्यात् सकाश्वनम् ।
 परोपहासकृत् काणः स गां दद्यात् समौक्तिकाम् ॥२१
 सभायां पक्षपाती च जायते पक्षघातवान् ।
 निष्कत्रयमितं हेम स दद्यात् सत्यवर्तिनाम् ॥२२
 इति शातात्पीये कर्मविपाके प्रकीर्णप्रायश्चित्तं नाम
 तृतीयोऽध्यायः ।

—❀❀—

॥ चतुर्थोऽध्यायः ॥

अथ स्तेयप्रायश्चित्तम् ।

कुलघ्नो नरकस्यान्ते जायते विप्रहेमहृत् ।
 स तु स्वर्णशतं दद्यात् कृत्वा चान्द्रायणत्रयम् ॥१
 औदुम्बरी ताम्रचौरो नरकान्ते प्रजायते ।
 ग्राजापत्यं स कृत्वात्र ताम्रं पलशतं दिशेत् ॥२
 कांस्यहारी च भवति पुण्डरीकसमन्वितः ।
 कांस्यं पलशतं दद्यादलङ्कृत्य द्विजातये ॥३
 रीतिहृत् पिङ्गलाक्षः स्यादुपोष्य हरिवासरम् ।
 रीतिं पलशतं दद्यादलङ्कृत्य द्विजं शुभम् ॥४
 मुक्ताहारी च पुरुषो जायते पिङ्गमूर्द्धजः ।
 मुक्ताफलशतं दद्यादुपोष्य स विधानतः ॥५
 त्रपुहारी च पुरुषो जायते नेत्ररोगवान् ।
 उपोष्य दिवसं सोऽपि दद्यात् पलशतन्त्रषु ॥६

सीसहारी च पुरुषो जायते शीर्षरोगवान् ।
 उपोष्य दिवसं दद्याद्घृतधेनुं विधानतः ॥७
 दुग्धहारी च पुरुषो जायते बहुमूत्रकः ।
 स दद्याद्दुग्धधेनुञ्च ब्राह्मणाय यथाविधि ॥८
 दधिचौर्येण पुरुषो जायते मेदवान् यतः ।
 दधिधेनुः प्रदातव्या तेन विप्राय शुद्धये ॥९
 मधुचौरस्तु पुरुषो जायते नेत्ररोगवान् ।
 स दद्यान्मधुधेनुञ्च समुपोष्य द्विजातये ॥१०
 इक्षोर्विकारहारी च भेदुदरगुल्मवान् ।
 गुडधेनुः प्रदातव्या तेन तद्दोषशान्तये ॥११
 लोहहारी च पुरुषः कर्बूराङ्गः प्रजायते ।
 लोहं पलशतं दद्यादुपोष्य स तु वासरम् ॥१२
 तैलचौरस्तु पुरुषो भवेत् कण्डूदिपीडितः ।
 उपोष्य स तु विप्राय दद्यात्तैलघटद्वयम् ॥१३
 आमाम्नहरणाच्चैव दन्तहीनः प्रजायते ।
 स दद्यादश्विनौ हेमनिष्कद्वयविनिर्मितौ ॥१४
 पक्वान्नहरणाच्चैव जिह्वारोगः प्रजायते ।
 गायत्र्याः स जपेत्क्षं दशांशं जुहुया(यवैः)त्तिलैः ॥१५
 फलहारी च पुरुषो जायते व्रणिताङ्गुलिः ।
 नानाफलानामयुतं स दद्याच्च द्विजन्मने ॥१६
 ताम्बूलहरणाच्चैव श्वेतौष्ठः सम्प्रजायते ।
 सदक्षिणं प्रदद्याच्च विद्रुमस्य द्वयं वरम् ॥१७

शाकहारी च पुरुषो जायते नीललोचनः ।
 ब्राह्मणाय प्रदद्याद्वै महानीलमणिद्वयम् ॥१८
 कन्दमूलस्य हरणाद्भस्त्रपाणिः प्रजायते ।
 देवतायतनं कार्य्यमुद्यानं तेन शक्तिः ॥१९
 सौगन्धिकस्य हरणाद्दुर्गन्धाङ्गः प्रजायते ।
 स लक्ष्मेकं यद्भानां जुहुयाज्जातवेदसि ॥२०
 दारु(क्षीर)हारी च पुरुषः श्विन्नपाणिः प्रजायते ।
 स दद्याद्विदुषे शुद्धौ काश्मीरजपलद्वयम् ॥२१
 विद्य पुस्तकहारी च किल मूकः प्रजायते ।
 न्यायेतिहासं दद्यात् स ब्राह्मणाय सदक्षिगाम् ॥२२
 वस्त्रहारी भवेत् कुष्ठी सम्प्रदद्यात्प्रजापतिन् ।
 हेमनिष्कमितञ्चैव वस्त्रयुग्मं द्विजातये ॥२३
 ऊर्गाहारी लोभशः स्यात् स दद्यात् कम्बलान्वितम् ।
 स्वर्गनिष्कमितं हेमवह्निं दद्याद्द्विजातये ॥२४
 पट्टसूत्रस्य हरणान्त्रिलोमा जायते नरः ।
 तेन धेनुः प्रदातव्या विशुद्धयर्थं द्विजन्मने ॥२५
 औषधस्यापहरणे सूर्यावर्तः प्रजायते ।
 सूर्यायार्घः प्रदातव्यो मासं देयञ्च काञ्चनम् ॥२६
 रक्तवस्त्रप्रवालादिशरी स्याद्रक्तवातवान् ।
 सवस्त्रां महिषीं दद्यान्मणिरागसमन्विताम् ॥२७
 विप्ररत्नापहारी चाप्यनपत्यः प्रजायते ।
 तेन कार्य्यं विशुद्धयर्थं महारुद्रजपादिकम् ॥२८

घृतवत्सोदितः सर्वोविधिरत्र विधीयते ।
 दशांशहोमः कर्तव्यः पलाशेन यथाविधि ॥२६
 देवस्य हरणाच्चैव जायते विविधो ज्वरः ।
 क्ष्वरोमहाज्वरश्चैव रौद्रो वैष्णव एव च ॥३०
 ज्वरे रौद्रं जपेत् कर्णे महारुद्रं महाज्वरे ।
 अतिरौद्रं जपेद्रौद्रे वैष्णवे तद्द्वयं जपेत् ॥३१
 नानाविधद्रव्यचौरो जायते ग्रहिणीयुतः ।
 तैनान्नोदकवस्त्राणि हेम देयञ्च शक्तितः ॥३२
 इति शातातपीये कर्मविपाके स्तेयप्रायश्चित्तं नाम
 चतुर्थोऽध्यायः ।

—:००:—

॥ पञ्चमोऽध्यायः ॥

अथ अगम्यागमनप्रायश्चित्तम् ।

मातृगामी भवेद्यस्तु लिङ्गं तस्य विनश्यति ।
 चाण्डालीगमने चैव हीनकोषः प्रजायते ॥१
 तस्य प्रतिक्रियां कर्तुं कुम्भमुत्तरतो न्यसेत् ।
 कृष्णवस्त्रसमान्छत्रं कृष्णमाल्यविभूषितम् ॥२
 तस्योपरि न्यसेद्देवं कांस्यपात्रे धनेश्वरम् ।
 सुवर्णनिष्कषट्केन निर्मितं नरवाहनम् ॥३
 यजेत् पुष्पसूक्तेन धनदं विश्वरूपिणम् ।
 अथर्ववेदविद्विप्रो ह्याथवगं समाचरेत् ॥४

सुवर्णपुत्रिकां कृत्वा निष्कर्विंशतिसङ्ख्यया ।
 दद्याद्विप्राय सम्पूज्य निष्पापोऽहमिति ब्रुवन् ॥६
 निधीनामधिपो देवः शङ्करस्य प्रियः सखा ।
 सौम्याशाधिपतिः श्रीमान् मम पापं व्यपोहतु ॥६
 इमं मन्त्रं समुच्चार्य्य आचार्य्याय यथाविधि ।
 दद्याद्देवं होनकोषे लिङ्गनाशे विशुद्धये ॥७
 गुरुजायाभिगमनान्मूत्रकृच्छ्रः प्रजायते ।
 तेनापि निष्कृतिः कार्य्या शास्त्रदृष्टेन कर्मणा ॥८
 स्थापयेत् कुम्भमेकात् पश्चिमायां शुभे दिने ।
 नीलवस्त्रसमाच्छन्नं नीलमाल्यविभूषितम् ॥९
 तस्योपरि न्यसेद्देवं ताम्रपात्रे प्रचेतसम् ।
 सुवर्णनिष्कृषट्केन निर्मितं यादसाम्पतिम् ॥१०
 यजेत् पुरुषसूक्तेन वरुणं विश्वरूपिणम् ।
 सामविद्ब्राह्मण तत्र सामवेदं समाचरेत् ॥११
 सुवर्णपुत्रिकां कृत्वा निष्कर्विंशतिसङ्ख्यया ।
 दद्याद्विप्राय सम्पूज्य निष्पापोऽहमिति ब्रुवन् ॥१२
 यादसामधिपो देवोविश्वेषामपि पावनः ।
 संसाराब्धौ कर्णधारो वरुणः पावनोऽस्तु मे ॥१३
 इमं मन्त्रं समुच्चार्य्य आचार्य्याय यथाविधि ।
 दद्याद्देवमलङ्कृत्य मूत्रकृच्छ्रप्रशान्तये ॥१४
 स्वसुतागमने चैव रक्तकुष्ठं प्रजायते ।
 भगिनीगमने चैव पीतकुष्ठं प्रजायते ॥१५

तस्य प्रतिक्रियां कर्तुं पूर्वतः कलशं न्यसेत् ।
 पीतवस्त्रसमच्छत्रं पीतमाल्यविभूषितम् ॥१६
 तस्योपरि न्यसेत् स्वर्णपात्रे देवं सुरेश्वरम् ।
 सुवर्गनिष्कषट्केन निर्मितं वज्रधारिणम् ॥१७
 यजेत् पुत्रसूक्तं वासवं विश्वरूपिणम् ।
 यजुर्वेदं तत्र सामं ऋग्वेदञ्च समाचरेत् ॥१८
 सुवर्णमुत्रिकां कृत्वा सुवर्णदशकेन तु ।
 दद्याद्विप्राय सम्पूज्य निष्पापोऽहमिति ब्रुवन् ॥१९
 देवानामधिपोदेवो वज्री विष्णुनिकेतनः ।
 शतयज्ञः सहस्राक्षः पापं मम निकृन्ततु ॥२०
 इमं मन्त्रं समुच्चार्य आचार्य्याय यथाविधि ।
 दद्याद्देवं सहस्राक्षं स्व पापस्यापनुत्तये ॥२१
 भ्रातृभार्याभिगमनाद्गर्भं प्रजायते ।
 (स्ववधूगमने चैव कृष्णकुष्ठं प्रजायते) ॥२२
 तेन कार्यं विशुद्धयर्थं प्रागुक्तस्याद्धमेव हि ।
 दशांशहोमः सर्वत्र घृताक्तैः क्रियते तिलैः ॥२३
 यद्गम्याभिगमनाज्जायते ध्रुव(दद्रु)मण्डलम् ।
 कृत्वा लोहमयीं धेनुं पलषष्टिप्रमाणतः ॥२४
 कार्पासभाण्डसंयुक्तां कांश्यदोहां सवत्सिकाम् ।
 दद्याद्विप्राय विधिवदिमं मन्त्रमुदीरयेत् ॥२५
 सुरभिर्वैष्णवी माता मम पापं व्यपोहतु ।
 तपस्विनी(मातुः स पत्नी)सङ्गमने जायते चाशमरीगदः ॥२६

स तु पापविशुद्धयर्थं प्रायश्चित्तं समाचरेत् ॥२७
 दद्याद्विप्राय विदुषे मधुधेनुं यथोदितम् ।
 तिलद्रोणशतञ्चैव हिरण्येन समन्वितम् ॥२८
 पितृष्वस्रभिगमनादक्षिणां(ना)शत्रुणी भवेत् ।
 तेनापि निष्कृतिः कार्य्या अजादानेन शक्तिः ॥२९
 मातुलान्यान्तु गमने पृष्ठकुञ्जः प्रजायते ।
 कृष्णाजिनप्रदानेन प्रायश्चित्तं समाचरेत् ॥३०
 मातृष्वस्रभिगमने वामाङ्गे व्रणवान् भवेत् ।
 तेनापि निष्कृतिः कार्य्या सम्यग्दासीप्रदानतः ॥३१
 मृतभार्य्याभिगमने मृतभार्य्यः प्रजायते ।
 तत्पातकविशुद्धयर्थं द्विजमेकं विवाहयेत् ॥३२
 सगोत्रस्त्रीप्रसङ्गेन जायते च भगन्दरः ।
 तेनापि निष्कृतिः कार्य्या महिषीदानयत्नतः ॥३३
 तपस्विनीप्रसङ्गेन प्रमेही जायते नरः ।
 मासं रुद्रजपः कार्य्यो दद्याच्छक्त्या च काञ्चनम् ॥३४
 दीक्षितस्त्रीप्रसङ्गेन जायते दुष्टरक्तदृक् ।
 स पातकविशुद्धयर्थं प्राजापत्यद्वयञ्चरेत् ॥३५
 स्वजातिजायागमने जायते हृदयव्रणी ।
 तत्पापस्य विशुद्धयर्थं प्राजापत्यद्वयञ्चरेत् ॥३६
 पशुयोनी च गमने मूत्राघातः प्रजायते ।
 तिलपत्रद्वयञ्चैव दद्यादात्मविशुद्धये ॥३७

अश्वयोनौ च गमनाद्गुदस्तम्भः प्रजायते ।
 सहस्रकमलस्नानं मासं कुर्यात् शिवस्य च ॥३८
 एते दोषा नराणां स्युर्नरकान्ते न संशयः ।
 स्त्रीणामपि भवेन्त्येते तत्तत्पुरुषसङ्गमात् ॥३९

इति शातातपीये कर्मविपाके अगम्यागमन प्रायश्चित्तं नाम
 पञ्चमोऽध्यायः ।

.....

॥ अथ षष्ठोऽध्यायः ॥

अनुचितव्यवहारफलम् ।

अशुकरशृङ्ग्याद्रिद्रुमादिशकटेन च ।
 भृग्वग्निदाहसस्त्राश्मविषोद्वन्धनजैर्मृताः ॥१
 व्याघ्राद्दिगजभूपालचौरवैरिवृकाहताः ।
 काष्ठशल्कमृगा ये च शौचसंस्कारवर्जिताः ॥२
 साकिन्यादिप्रहैर्दस्ता विद्युत्पतहताश्च ये ॥
 अस्पृश्या ह्यवत्रिणाश्च पतिताः पुत्रवर्जिताः ।
 पञ्चत्रिंशत्प्रकारैश्च नाप्नुवन्ति गतिं मृताः ॥३
 पित्राद्याः पिण्डभाजः शुद्धयो लेपभुजस्तथा ।
 ततो नान्देमुखाः प्रोक्ता ह्ययोऽप्यश्रमुखास्त्रयः ॥४
 द्वादशैते पितृगणास्तर्जिताः सन्ततिप्रदाः ।
 गतिहीनाः सुतादीनां सन्ततिं नाशयन्ति ते ॥५

दश व्याघ्रादिनिहता गर्भं निघ्नन्त्यमी क्रमात् ।
 द्वादशास्त्रादिनिहता आकर्षन्ति च बालकम् ॥६
 विषादिनिहता घ्नन्ति दशसु द्वादशस्यपि ।
 वर्षकबालकं कुर्व्यादनपत्योऽनपत्यताम् ॥७
 व्याघ्रेण हन्यते जन्तुः कुमारीगमनेन च ।
 विषदश्चैत्र सर्पेण गजेन नृपदुःखकृत् ॥८
 राज्ञा राजकुमारघ्नश्चौरेण पशुहिंसकः ।
 वैरिणा मित्रभेदी च वकवृत्तिवृत्केण तु ॥९
 गुरुघातो च शय्यायां मत्सरी शौचवर्जितः ।
 द्रोही संस्काररहितः शुना निक्षेपहारकः ॥१०
 नरोविहन्यते रणे शूकरेण च पाशिकः ।
 कृमिभिः कृत्तवासाश्च कृमिणा च निकृन्तनः ॥११
 शृङ्गिणा शङ्करद्रोही शकटन च सूचकः ।
 भृगुणा मेदिनोचौरः वह्निना यज्ञहानिकृत् ॥१२
 दवेन दक्षिणाचौरः शस्त्रेण श्रुतिनिन्दकः ॥
 अश्मना द्विजनिन्दाकृद्विषेण कुमतिप्रदः ।
 उद्बन्धनेन हिंस्रः स्यात् सेतुभेदो जलेन तु ॥१३
 द्रुमेण राजदन्तिहृदतीसरेण लौहहृत् ।
 साकिन्याद्यैश्च म्रियते स्वदर्पकार्यकारकः ॥१४
 अनध्यायेऽप्यधीयानो म्रियते विद्युता तथा ।
 अपृश्यस्पर्शसङ्गी च वान्तमाश्रित्य शास्त्रहृत् ।
 पतितोपत्यविक्रोतानपत्योद्विजवस्त्रहृत् ॥१५

अथ तेषां क्रमेणैव प्रायश्चित्तं विधीयते ।
 कारयेन्निष्कमात्रन्तु पुष्पं प्रेतरूपिणम् ॥१६
 चतुर्भुजं दग्धहस्तं महिषासनसंस्थितम् ।
 पिष्टैः कृष्णतिलैः कुर्यात् पिण्डं प्रस्थप्रमाणतः ॥१७
 मध्वाज्यशर्करायुक्तं स्वर्णकुण्डलसंयुतम् ।
 अकालमूलं कलशं पञ्चपल्लवसंयुतम् ॥१८
 कृष्णवस्त्रसमान्छत्रं सर्वौषधिसमन्वितम् ।
 तस्योपरिन्यसेद्देवं पात्रं धान्यफलैर्युतम् ॥१९
 सप्तधान्यन्तु सफलं तत्र तत् सफलं न्यसेत् ।
 कुम्भोपरि च विन्यस्य पूजयेत् प्रेतरूपिणम् ॥२०
 कुर्यात् पुरुषसूक्तेन प्रत्यहं दुग्धतर्पणम् ।
 षडङ्गञ्च जपेद्द्रुमं कलशे तत्र वेदवित् ॥२१
 यमसूक्तेन कुर्वीत यमपूजादिकं तथा ।
 गायत्र्याश्चैव कर्त्तव्यो जपः स्वात्मविशुद्धये ॥२२
 ग्रहशान्तिकपूर्वञ्च दशांशं जुहुयात्तिलैः ।
 अज्ञातनामगोत्राय प्रेताय सतिलोदकम् ॥२३
 प्रदद्यात् पितृतीर्थेन पिण्डं मन्त्रमुदीरयेत् ।
 इमं तिलमयं पिण्डं मधुसर्पिसमन्वितम् ॥२४
 ददामि तस्मै प्रेताय यः पीडां कुरुते मम ।
 सजलान् कृष्णकलशांस्त्रिलपात्रसमन्वितान् ।
 द्वादश प्रेतमुद्दिश्य दद्यात्प्रेतकञ्च विष्णवे ॥२५

ततोऽभिषिञ्चेदाचार्य्यो दम्पतो कलशोदकैः ।
 शुचिर्वरायुध (रक्ताम्बर) धरो मन्त्रैर्वरुणदैवतैः ।
 यजमानस्ततोदद्यादाचार्य्याय सङ्क्षिणाम् ॥२६
 ततो नारायणवलिः कर्तव्यः शास्त्रनिश्चयात् ।
 एष साधारणविधिरगतीनामुदाहृतः ॥२७
 विशेषस्तु पुनर्ज्ञेयो व्याघ्रादिनिहतेष्वपि ।
 व्याघ्रेण निहते प्रेते परकन्यां विवाहयेत् ॥२८
 सर्पदंशे नागवलिर्देयः सर्वेषु काश्चनम् ।
 चतुर्निष्कमितं हेम गजं दद्याद्गजैर्दते ॥२९
 राज्ञा विनिहते दद्यात् पुरुषन्तु हिरण्मयम् ।
 चौरण निहत धेनुं वैरिणा निहते वृषम् ॥३०
 वृषेण निहते दद्याद्यथाशक्ति च काश्चनम् ।
 शय्यामृते प्रदातव्या शय्या तुलीसमन्विता ॥३१
 निष्कमात्रसुवर्णस्य विष्णुना समधिष्ठिता ।
 शौचहीने मृते चैव द्विनिष्कस्वर्णजं हरिम् ॥३२
 संस्कारहीने च मृते कुमारश्च विवाहयेत् ।
 शुना हते च निक्षेपं स्थापयेन्नजशक्तितः ॥३३
 शूकरेण हते दद्यान्महिषं दक्षिणान्वितम् ।
 कृमिभिश्च मृते दद्याद्द्रोषूमास्रं द्विजातये ॥३४
 शृङ्गिणा च हते दद्याद्द्रुषभं वस्त्रसंयुतम् ।
 शकटेन मृते दद्यादश्वं सोपस्करान्वितम् ॥३५

भृगुपाते मृतेचैव प्रदद्याद्धान्यपर्वतम् ।
 अग्निना निहते दद्यादुपानहं स्वशक्तिः ॥३६
 दवेन निहते चैव कर्त्तव्या सदने सभा ।
 शस्त्रेण निहते दद्यान्महिषीं दक्षिणान्विताम् ॥३७
 अश्मना निहते दद्यात् सवत्सां गां पयस्विनीम् ।
 विषेण च मृते दद्यान्मेदिनीं क्षेत्रसंयुताम् ॥३८
 उद्बन्धनमृते चापि प्रदद्याद्गां पयस्विनीम् ।
 मृते जलेन वरुणं हैमं दद्यात्त्रिनिष्ककम् ॥३९
 वृक्षं वृक्षहते दद्यात् सौवर्णं स्वर्णसंयुतम् ।
 अतीसारमृते लक्षं सावित्र्याः संयतो जयेत् ॥४०
 साकिन्यादिमृते चैवं जपेद्गुद्रं यथोचितम् ।
 विद्युत्पातेन निहते विद्यादानं समाचरेत् ॥४१
 अस्पर्शं च मृते कार्द्यं वेदपारायणं तथा ।
 सच्छाल्मपुस्तकं दद्याद्धान्तमाश्रित्य संस्थितम् ॥४२
 पातित्येन मृते कुर्व्यात् प्राजापत्यानि षोडश ।
 मृते चापत्यरहिते कृच्छ्राणां नवतिश्वरेत् ॥४३
 निष्कत्रयमितस्वर्णं दद्यादश्वं हयाहते ।
 कपिना निहते दद्यात् कपिं कनकनिर्मितम् ॥४४
 विमूचिकामृते स्वादु भोजयेच्च शतं द्विजान् ।
 तिलधेनुः प्रदातव्या कण्ठेऽन्नकवले मृते ॥४५

केशरोगमृते चापि अष्टौ कृच्छ्रान् समाचरेत् ।
 एवं कृते विधानेन विदध्यादौर्द्ध्वदैहिकम् ।
 ततः प्रेततत्त्वनिर्मुक्ताः पितरस्तर्पितास्तथा ॥४६
 दद्युः पुत्रांश्च पौत्रांश्च आयुरारोग्यसम्पदः ।
 इतिशातातपप्रोक्तोविपाकः कर्मणामयम् ।
 शिष्याय शरभङ्गाय विनयात् परिपृच्छयते ॥४७
 इति शातातपीये कर्मविपाके अगतिप्रायश्चित्तं नाम
 षष्ठोऽध्यायः ॥

समाप्ता चेयं शातातपस्मृतिः ।

—:०:—

समाप्तश्चायं धर्मशास्त्रस्य प्रथमो भागः ।

ॐ तत्सद्ब्रह्मार्पणमस्तु ।